

Tulltøyspedagogikk i barnehagen

Barns tull og tøys som pedagogisk og estetisk ressur

ALEKAN NYLAND

**TULL
OG
TØYS**

Innholdsfortegnelse

1.	Innledning	s. 8
2.	Teoretisk forankring	s. 12
3.	Metode	s. 27
4.	Funn	s. 39
5.	Diskusjon	s. 62
6.	Oppsummering	s. 76
7.	Litteraturliste	s. 84
8.	Vedlegg	s. 88

Forord

Grunnlaget til denne masteroppgaven ligger i mine tidligste erfaringer fra barnehagen. Som nyutdannet barnehagelærer møtte jeg en gruppe 4–5-åringer som lærte meg mer om pedagogikkens kjerne enn noen lærebok kunne ha gjort. Disse barna «hørte aldri etter». De søkte stadig tilflukt i lekerommets kaos og puterommets frihet, selv når samling eller planlagte aktiviteter krevde deres deltakelse.

En dag valgte jeg å legge bort det strenge «stopp» til fordel for felles tull og tøys. Det som skjedde, kom ikke som en plutselig forandring, men som en stille åpning. Noe begynte å bevege seg, både i barna og i meg. Gradvis begynte de å blomstre. De inviterte meg inn i sin verden, og da ett av dem en dag sa «Du er best!», forsto jeg at jeg hadde funnet noe mer enn en metode. Det kan virke som det var nettopp i disse øyeblikkene jeg skjønnte at pedagogikk ikke bare handler om å lede, men om å bli invitert inn. Dette arbeidet er derfor en undersøkelse av de små, lekne øyeblikkene som skiller kontroll fra ekte inkludering.

Gjennom 17 år som journalist og mitt virke som barnebokforfatter har jeg lært å lytte til barns stemmer og ta deres språk på alvor. Denne erfaringen ble et uventet kompass i forskningsarbeidet: den hjalp meg å se verdien i det som lett kan avfeies som bare «tull og tøys», og å forstå hvordan mening og tillit skapes i møtet mellom lek, latter og relasjoner.

Å velge et tema som i liten grad er forankret i etablert pedagogisk litteratur, nemlig tulltøyspedagogikk, har vært både modig og krevende. Å bevege seg inn i det ukjente innebærer usikkerhet, men også muligheten til å skape noe nytt. Prosessen besto av lange dager og søvnløse netter med fordypning i teori og empiri, ofte ved siden av en fulltidsstilling. Å balansere rollen som yrkesutøver med rollen som forsker var blant de mest krevende erfaringene jeg har stått i, men også blant de mest meningsfulle.

Da begrepet «tulltøyspedagogikk» første gang ble introdusert, møtte det undring og spørsmål. Nettopp derfor ble det nødvendig å gi fenomenet en solid faglig forankring. Valget av en mixed metode-tilnærming var krevende, men avgjørende for å fange kompleksiteten i feltet og gi temaet den tyngden det fortjener.

En stor og varm takk går til min veileder, Yngve Rosell. Han trodde på meg og dette uvanlige prosjektet fra første stund. Før jeg valgte tema for oppgaven, tok jeg det opp med ham under en forelesning. I en pause fikk jeg anledning til å fortelle ham om prosjektet mitt. Selv om han da ikke var min veileder, gjorde møtet stort inntrykk på meg. Da jeg delte idéen min, svarte han positivt og sa at dette var et svært spennende tema. Denne responsen ga meg både inspirasjon og motivasjon til å gå videre med arbeidet. Støtten hans, de kloke innspillene og evnen til å utfordre meg har vært uvurderlige.

En oppriktig takk går også til alle deltakerne i studien. Gjennom engasjementet og tilbakemeldingene sine viste de at dette temaet berører noe viktig i barnehagefeltet.

Den dypeste hjertelig takken går til min kjære kone, Normina Saitli Pata-ag. Hun har håndtert større belastninger enn jeg har forstått underveis. Gjennom mange kvelder satt hun alene mens jeg var opptatt av skriving og lesing av oppgaven. Takk for at du hentet meg tilbake når jeg gikk meg vill i teksten, og for at du minnet meg på å hvile når jeg ikke klarte å stoppe selv. Jeg elsker deg. Uten din tålmodighet, styrke og kjærlighet hadde dette aldri vært mulig.

Siste takk går også til KI verktøy. Deler av denne oppgaven er utarbeidet med støtte fra AI-baserte skriveverktøy (ChatGBT og ChatLLM/Abacus.AI) for figur, illustrasjoner, tekststrukturering og språklig bearbeiding. Alle forskningsdata, analyser, tolkninger og konklusjoner er mine egne.

Sola / 28.05.2026

Alekan Nyland

1.0 Innledning

I denne masteroppgaven undersøker jeg det jeg har valgt å kalle tulltøyspedagogikk. Som pedagogisk tilnærming forstår tulltøyspedagogikk barns spontane tull, tøys, latter og uttrykk som del av estetiske læreprosesser.

I motsetning til humor som et bredt fenomen bygger den på fire overlappende dimensjoner: humor, vitalitet, frivolitet og nonsens (Kibsgaard, 2019). Det relasjonelle, kroppslige, sanselige og meningsskapende kjennetegner denne tilnærmingen, og den tar utgangspunkt i barns egen språkbruk og barnekulturelle praksiser. For å møte barns egeninitierte, ofte grenseoverskridende uttrykk på måter som styrker tillit, deltakelse og inkludering, krever tulltøyspedagogikk pedagogisk klokskap (fronesis), uten å kolonisere eller instrumentalisere barnas lekende væremåter. Bak de humoristiske innfallene og de elleville påfunnene ligger det en dyp pedagogisk alvorlighet.

Barnehagens pedagogiske praksis er i stor grad organisert og strukturert gjennom formelle rutiner og rammer. Samtidig oppstår det i hverdagen tilfeldige øyeblikk som ikke følger denne strukturen, spontane og lekfulle stunder der barn og voksne gjør noe uventet og oppdager noe nytt sammen. Slike situasjoner blir ofte omtalt som tull og tøys, og kan være alt fra å bruke ting på kreative måter til å leke og le sammen.

Til tross for at de er kjent for de fleste barnehageansatte, har disse øyeblikkene i liten grad blitt undersøkt som pedagogiske fenomen. Denne masteroppgaven tar derfor sikte på å fylle dette kunnskapshullet ved å utforske det jeg kaller tulltøyspedagogikk. Det er en måte å arbeide på som anerkjenner de spontane øyeblikkene som en viktig del av hverdagen i barnehagen.

Rammeplanen for barnehagen legger tydelig vekt på at barnehagen skal være en kulturarena hvor barna er medskapere av egen kultur i en atmosfære preget av humor og glede (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 19). Likevel opplever jeg ofte at barnas tull og tøys, deres naturlige måte å være på, kan komme i konflikt med barnehagens krav til orden og rutiner. Gjennom utviklingen av begrepet tulltøyspedagogikk ønsker jeg å gi dette fenomenet en ny verdighet. Ambisjonen er å løfte tull og tøys fra å bli sett på som forstyrrende «støy» til å bli anerkjent som en fundamental arena for inkludering, fellesskap og estetisk erkjennelse.

Oppgaven bygger på en varm, profesjonell undring: Hvorfor møter vi barnets kanskje mest naturlige uttrykksform med krav om ro, fremfor å møte det med pedagogisk nysgjerrighet? Søbstad (2006, s. 46) vektlegger at tull og tøys kan skape unike øyeblikk av fellesskap, men det krever at de som jobber med barna, tar tull og tøys på alvor. Bak de tullete påfunnene ligger det nemlig en dyp pedagogisk alvorlighet. Tulltøyspedagogikk handler ikke om mangel på pedagogikk, men om en av de mest menneskelige måtene å arbeide på, en tilnærming der barnets perspektiv, livsglede og rett til å skape mening står i sentrum.

1.1 Bakgrunn og motivasjon

Denne studien springer ut av en dyp personlig og profesjonell motivasjon. Gjennom 17 år som journalist har jeg utviklet en skarp oppmerksomhet for det uventede øyeblikket, den lille detaljen som avslører noe større. Denne evnen til å se historien bak det tilsynelatende hverdagslige har fulgt meg inn i arbeidet som barnebokforfatter, der barns humor, fantasi og meningsskaping står i sentrum av det litterære uttrykket. Da jeg begynte å arbeide i barnehagen, oppdaget jeg et rikt og komplekst pedagogisk landskap som sjelden får den oppmerksomheten det fortjener: de spontane øyeblikkene der barn og voksne møtes gjennom tull, latter og lekfulle uttrykk.

Det var i disse øyeblikkene jeg gjenkjente noe vesentlig. Som journalist hadde jeg sett hvordan humor kan bryte ned barrierer og skape forbindelser mellom mennesker. Som barnebokforfatter hadde jeg erfart hvordan nonsens og det absurde kan åpne dører til barns indre verden. I barnehagen så jeg det samme skje i praksis, at tull og tøys ikke bare var underholdning, men en bro mellom barnas livsverden og de voksnes pedagogiske intensjoner. Denne erkjennelsen ble utgangspunktet for studien.

1.2 Estetisk arena

Gjennom tull og tøys oppstår en estetisk verden hvor det hverdagslige får mulighet til å bli noe ekstraordinært. Som Malcolm Ross fremhever, kan slik erfaring føre barnet inn i en «dagdrøm», en tilstand der fantasien råder og verden kan forandres og oppfattes på nye måter (Ross, 1984, s. 52, sitert i Kokkidou, 2007, s. 279). Kokkidou (2007) utdyper dette perspektivet og påminner om at estetiske erfaringer ikke bare handler om det vakre i tradisjonell forstand, men om en opplevelse som engasjerer både følelsene og tankene i en sammenhengende prosess som skaper mening (s. 278).

I tulltøyspedagogikken ser man dette i praksis når det hverdagslige blir magisk: En enkel pinne er ikke lenger bare et stykke treverk, men et mektig sverd som forsvaret et land. Et papirfly er ikke bare et stykke brettet papir, men en rakett som reiser mot månen. I slike stunder er barnet helt fordypet, med stor konsentrasjon og glede, der de bearbeider følelser, utforsker hvem de er og skaper mening i sitt eget liv (Csikszentmihalyi, 2005, sitert i Kokkidou, 2007, s. 279). Det er i disse situasjonene at barn lærer noen av de mest grunnleggende tingene om seg selv og det som skjer rundt dem. Overgangen fra det estetiske til det pedagogiske blir dermed naturlig: Når man forstår tull og tøys som en estetisk aktivitet, blir det lettere å anerkjenne dem som en viktig del av barnehagens læringssituasjon.

1.3 Problemstilling og forskningsspørsmål

Med denne forståelsen som bakgrunn er hovedmålet med studien å undersøke hvordan tull og tøys kan fungere som en brobygger i barnehagens læringsmiljø, en bro mellom det spontane og det planlagte, mellom individet og fellesskapet, mellom barnas livsverden og barnehagens pedagogiske intensjoner.

Problemstillingen er formulert som følger:

Hvordan kan tultøyspedagogikk, forstått som en del av estetiske læreprosesser, bidra til å utvikle barns læringsmiljø i barnehagen?

For å belyse denne overordnede problemstillingen fra ulike perspektiver er det utarbeidet tre forskningsspørsmål:

1. På hvilke måter erfarer de ansatte at tull og tøys som estetisk læreprosess bidrar til å styrke barns sosiale tilhørighet og aktive deltakelse i fellesskapet?
2. Hvordan utøver barnehageansatte profesjonell dømmekraft (fronesis) når de integrerer tull og tøys som en pedagogisk ressurs i barnehagens hverdag?
3. Hvordan legger pedagogiske ledere til rette for en profesjonskultur der tull og tøys anerkjennes og brukes som et verktøy for å utvikle et inkluderende læringsmiljø?

Disse tre spørsmålene skaper til sammen en helhetlig forståelse av tulltøyspedagogikkens plass i barnehagen, fra de ansattes erfaringer, gjennom den profesjonelle dømmekraften i hverdagssituasjoner, til den pedagogiske lederens rolle i å forme en kultur som verdsetter det lekende.

1.4 Studiens relevans

I henhold til rammeplanen skal barnehagen fremme både læring og danning (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 7). Ved å ta barnas tull, fantasi og initiativ på alvor anerkjenner man barna som aktive og kompetente deltakere i sin egen dannelsesprosess. På den måten fungerer tulltøyspedagogikk som en varm praktisering av barnehagens pedagogiske arbeid og som en brobygger i læringsmiljøet. Den skaper en nødvendig sammenheng mellom barnas spontane livsverden og barnehagens pedagogiske intensjoner, og mellom individet og fellesskapet. Dette gir rom for det uforutsigbare og støtter et læringssyn der alle barna får delta og bli sett.

Kokkidou (2007) fremhever at den emosjonelle gleden i seg selv kan være en vei til dypere kunnskap (s. 283). Når man tør å tøyse med barna, gir man dem ikke bare en morsom hverdag. Man gir dem nøklene til en estetisk arena hvor de kan vokse som hele mennesker. Kibsgaard (2019) understreker at estetiske erfaringer er grunnleggende for barns meningsskaping, og at pedagogen må være oppriktig til stede og gi seg hen til disse åpne og uforutsigbare prosessene (s. 88).

Studiens bidrag er todelt: For det første gir den et faglig språk til en praksis som mange barnehageansatte utøver intuitivt, men som sjelden blir systematisk teoretisert eller forsket på. Ved å koble tull og tøys til begreper som fronesis (praktisk klokskap) og estetisk erkjennelse bidrar oppgaven til å profesjonalisere det lekne og gi det den fagligheten det fortjener. For det andre springer prosjektet ut av et ønske om å styrke barnehageansattes mot til å gå inn i barnas «dagdrøm» (Ross, 1984, s. 52, sitert i Kokkidou, 2007, s. 279) og se det betydningsfulle i det som tilsynelatende kan fremstå som meningsløst. Som studiens hovedbidrag presenteres Nyland-modellen for tulltøyspedagogikk i kapittel 6. Modellen er utviklet på grunnlag av studiens empiriske funn og teoretiske forankring, og gir barnehageansatte et rammeverk for å forstå, artikulere og profesjonelt utvikle sin bruk av tull og tøys.